

PAŽYMA DĖL VALSTYBĖS PAGALBOS

Lietuvos Respublikos finansų ministerija teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybės turto investavimo ir uždarnosios akcinės bendrovės „Investicijų ir verslo garantijos“ įstatinio kapitalo didinimo“ projektą. Uždaroji akcinė bendrovė „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA) yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsteigta įmonė, kurios 100 procentų akcijų valdo valstybė, o akcininko teisės ir pareigas pavesta vykdyti Lietuvos Respublikos finansų ministerijai. Šioje pažymoje teikiamas pagrindimas dėl INVEGOS įstatinio kapitalo didinimo atitikties valstybės pagalbos taisyklėms, nustatytoms dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionalinės plėtros įstaigos įstatymu, INVEGA, kaip nacionalinė plėtros įstaiga (toliau – NPI), vykdo skatinamojo finansavimo veiklą. NPI tikslas yra užtikrinti efektyvų investavimą srityse, kuriose finansavimas yra nepakankamas ir (ar) neoptimalus, taip pat skatinti finansiškai gyvybingas investicijas. INVEGA, kaip vienintelė Lietuvos NPI, vykdo veiklą tose srityse, kurias Vyriausybės sprendimu būtina skatinti, tačiau kurių finansavimas rinkos sąlygomis yra nepakankamas ir (ar) neoptimalus. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1046 su vėlesniais pakeitimais INVEGAI pavesta vykdyti nacionalinės plėtros įstaigos veiklą verslo, inovacijų, urbanizuotų ar urbanizuojamų teritorijų plėtros, būsto ir viešosios arba viešajam interesui tenkinti skirtos infrastruktūros, žemės ūkio, žuvininkystės ir akvakultūros srityse.

Skatinamajai finansinei veiklai vykdyti gali būti naudojamos valstybės ir savivaldybių biudžetų, Europos Sąjungos, tarptautinių finansų institucijų ir (ar) kitos lėšos, kurios, įgyvendinant finansines priemones, grįžta ir pakartotinai naudojamos skatinamosioms finansinėms priemonėms įgyvendinti arba skatinamojo finansavimo veiklai nustatytose srityse vykdyti.

INVEGAI yra pavesta įgyvendinti valstybės skatinamąjį finansavimą, kuris vykdomas per skatinamojo finansavimo priemones (įgyvendinamas ir administruojamas valstybės paramos ir pagalbos schemas). Atkreiptinas dėmesys, kad INVEGOS skatinamojo finansavimo veikla turi būti pagrįsta išankstiniu vertinimu, kuriuo nustatomas finansavimo rinkos sąlygomis nepakankamumas ir (ar) neoptimalumas, apskaičiuojamas investicijų poreikis. Kitaip tariant, INVEGA gali veikti tik ten, kur yra nustatytas rinkos nepakankamumas. INVEGA rinkoje, kur finansavimas yra pakankamas ir (ar) optimalus, vadovaujantis NPI įstatymo nuostatomis, negali veikti.

Tam, kad parama būtų kvalifikuojama kaip valstybės pagalba, teikiama parama turi atitikti visus Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus, tai yra, parama:

- turi būti teikiama ūkio subjektui¹;
- turi būti teikiama valstybės;
- teikiama iš valstybės išteklių;
- turi teikti išskirtinę ekonominę naudą, kurios ūkio subjektai negautų rinkos sąlygomis;
- turi būti selektyvi;
- turi daryti poveikį konkurencijai (poveikis turi būti realus, bet ne menamas ar hipotetinis) ir prekybai tarp valstybių narių.

Minėti kriterijai yra kumuliatyvūs, tai yra, tais atvejais, kai netenkinamas bent vienas iš šių kriterijų, nėra laikytina, kad suteikiama valstybės pagalba.

Europos Komisija, vertindama valstybės pagalbos kriterijus, nurodo, kad pirmiausia reikia nustatyti, ar naudos gavėjas yra įmonė². Įmonė suprantama kaip bet koks subjektas, kuris verčiasi ekonomine veikla, neatsižvelgiant į to subjekto teisinį statusą ir finansavimo būdą³.

Vadovaujantis NPI įstatymu, INVEGA vykdo skatinamojo finansavimo veiklą, kuri vykdoma per skatinamojo finansavimo priemones (įgyvendinamas ir administruojamas valstybės paramos ir

¹ Komisijos pranešimo dėl valstybės pagalbos sąvokos 5 d.

² Europos Komisijos 2021 m. rugsėjo 10 d. sprendimo Nr. SA.49668 ir Nr. SA.53403 201 p.; Europos Komisijos 2019 m. birželio 28 d. sprendimo Nr. SA.33846 81 p.; Europos Komisijos 2015 m. vasario 26 d. sprendimo Nr. SA.35388 101 p.

³ Europos Komisijos 2021 m. rugsėjo 10 d. sprendimo Nr. SA.49668 ir Nr. SA.53403 201 p.

pagalbos schemas). Atsižvelgiant į Europos Komisijos praktiką⁴, tik valstybės paramos (pagalbos schemų) administravimas nėra suprantamas kaip ekonominės veiklos vykdymas.

Tol, kol INVEGA nevykdo ūkinės veiklos, tol neturėtų būti tenkinamas „įmonės“ kriterijus, nepaisant to, kad INVEGA yra uždarnosios akcinės bendrovės statusą turintis juridinis asmuo. Subjektas, vykdamas tiek ekonominę, tiek neekonominę veiklą, turi būti laikomas įmone tik ekonominės veiklos atžvilgiu⁵.

Jeigu INVEGA įstatinis kapitalas yra padidinamas ir INVEGA nepradedą vykdyti ūkinės veiklos, tai yra, tik administruoja skatinamąsias priemones (pagal Europos Komisijos praktiką, tik valstybės pagalbos priemonių administravimas nėra ekonominės veiklos vykdymas), valstybės pagalba INVEGAI nebūtų teikiama. Atsižvelgiant į tai, kad INVEGA šiuo metu nevykdo ūkinės veiklos, tai yra, ji yra NPI vykdanči teisės aktais jai pavestas ne komercinio pobūdžio, o skatinamojo finansavimo veiklas, tikėtina, kad įstatinio kapitalo padidinimas INVEGAI nebūtų suprantamas kaip valstybės pagalba.

Tuo atveju, jeigu INVEGA pradėtų vykdyti veiklą, kuri būtų vykdoma INVEGOS rizika ir suprantama, kaip ūkinė veikla, INVEGOS vykdoma ekonominė veikla galėtų turėti valstybės pagalbos požymių, o tokios ekonominės veiklos, kuriai naudojamas INVEGOS įstatinis kapitalas, vykdymas turėtų būti derinamas su Europos Komisija.

Europos Komisija yra vertinusi atvejus, kai valstybė vykdo kapitalo investicijas į bendroves, kurios vykdo ekonominę veiklą ir taip pat vykdo (ar numatoma, kad gali vykdyti) valstybės skatinamųjų priemonių administravimą, kapitalo investicijos, naudojamos ekonominei veiklai, laikytos valstybės pagalba⁶.

Todėl, siekiant suvaldyti neteisėtos valstybės pagalbos riziką, siūlytina įstatinio kapitalo didinimo procedūros metu įtvirtinti nuostatą, kad padidintas įstatinis kapitalas negali būti naudojamas INVEGOS kitai nei skatinamojo finansavimo veiklai vykdyti, kol dėl tokios galimybės nėra suderinta su Europos Komisija.

⁴ Europos Komisijos 2020 m. gegužės 29 d. sprendimo Nr. SA.55465 39 p.; Europos Komisijos 2014 m. spalio 15 d. sprendimo Nr. SA.36061 56 p.; Europos Komisijos 2019 m. birželio 6 d. sprendimo Nr. SA.47821 47 p.

⁵ Komisijos pranešimo dėl valstybės pagalbos sąvokos 10 d.

⁶ Europos Komisijos 2020 m. gegužės 29 d. sprendimo Nr. SA.55465 25, 39 p.; Europos Komisijos 2019 m. birželio 6 d. sprendimo Nr. SA.47821 31, 47 p.